

RESEARCH ARTICLE

The Development Of The Simultaneous Interpretation System In Pakistan

Nasiba Alisherova

3rd-year student Tashkent State University of Oriental Studies, Tashkent, Uzbekistan

Otabek Amirov

3rd-year student Tashkent State University of Oriental Studies Tashkent, Uzbekistan

Gulnoza Nazrullayeva

Academic supervisor: PhD, Uzbekistan

VOLUME: Special Issue 2026

PAGE: 192-195

Copyright © 2026 European International Journal of Multidisciplinary Research and Management Studies, this is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike 4.0 International License. Licensed under Creative Commons License a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Abstract

This article examines the formation and development of simultaneous interpretation in Pakistan. It also highlights the role of simultaneous interpretation services in international conferences and parliamentary sessions held in the country, the expansion of this field within both the public and private sectors, and the mechanisms used to ensure high-quality interpretation across multiple languages.

KEY WORDS

translation, translation in Pakistan, simultaneous interpreting, verbatim interpreting, oral interpreting, CPEC.

INTRODUCTION

Bugungi globallashuv davrida tarjima insoniyat ma'da'niy va il'miy muloqotining ajralmas qismiga aylangan. Xususan, xalqaro hamkorlik, dip-lomatik aloqalar, ta'lim va ilmiy konferensiyalarning ko'payishi og'zaki tar-jimaning, ayniqsa sinxron tarjima tizimining ahamiyatini yanada oshi-r'di. Sinxron tarjima — bu nutqning real vaqtda tarjima qilinishi bo'lib, u za-monaviy texnik vositalar, maxsus bilim va malaka talab etuvchi mu-rak-kab jarayondir.

XX asrda yangi turdagi tarjimaga bo'lgan ehtiyoj yuzaga keldi, ayniqsa, 1919-yilda Millatlar Ligasi, 1945-yilda BMT kabi ko'p millatli xalqaro tash-ki-lotlar paydo bo'lganida ehtiyoj yanada ortdi. Bir vaqtda tarjima g'o'yasi ame-rikalik tadbirkor E-du-ard Filayn tomonidan ilgari su-ril-gan. Sinxron tar-ji-maning keng om-ma-ga tanilishi 1945–1946-

yil-lar-da-gi Nyurnberg sud ja-ra-yonlaridan so'ng boshlandi. Bu sud jarayoni Ger-maniyaning sobiq rah-bar-lari us-tidan o'tkazilgan xalqaro tri-bu-nal sifatida tarixda muhim o'rin egal-lagan. Ushbu voqeadan avval xal-qaro uchrashuv va kon-fe-ren-si-ya-lar-da aso-san ketma-ket tarjima usu-lidan foydalanilgan. Odatda bun-day tad-bir-lar-ning ishchi tillari ing-liz va fransuz tillari bo'lgan. Am-mo sud jarayonida besh davlat — SSSR, Germaniya, Fransiya, AQSh va Buyuk Britaniya ish-ti-rok et-gan-ligi sababli sud majlislarini ingliz, fransuz, rus va nemis tillarida o't-ka-zish belgilangan[1].

1948-yilda Jeneva Tarjimonlar Maktabi professional sinxron tar-ji-mon-larni tayyorlashni boshladi. SSSR da esa sinxron tarjimonlarni tay-yor-lash bo'yicha birinchi dastur – BMT

Tarjimonlik Kurslari ilk bor 1962-yilda M.Torez nomidagi Moskva Davlat Pedagogika Institutida tashkil etilgan[2].

Pokistonda sinxron tarjimaning yuzaga kelishi "Jalsa Salana" (ya'ni, urducha "jalsa" — majlis, va "salana" — yillik so'zlaridan olingan bo'lib, "Yil-lik Anjuman" degan ma'noni anglatadi hamda Ahmadiya musulmon jamoasining rasmiy yillik yig'ini hisoblanadi) bilan bevosita bog'liq.

1947-yil Hindistondan ajralib chiqqanidan so'ng ushbu anjumanga Pokiston mezbonlik qilishni boshladi. Majlis tarixan Rabvoda (hozirgi Chennab Nagar) bo'lib o'tgan, biroq 1980-yillardan boshlab hukumat cheklovlari sababli muntazam o'tkazilmayapti. Vaqt o'tgani sayin xorijiy mam-lakatlaridan keladigan Ahmadiylar Rabvodagi Jalsa Salanaga tashrif buyura boshlashdi, ammo barcha nutqlar urdu tilida bo'lganligi sababli anjuman jamoasida til bilan bog'liq ko'plab muammolar yuzaga keldi.

1973-yili Hazrati Xalifatul Masih III "Fazle-Umar" jamg'armasiga nutqlarining sinxron tarjimasini xorijiy mehmonlar uchun qanday taqdim etish mumkinligini o'rganishni buyurdi. 1980-yil sentyabr oyida "Fazle-Umar"

jamg'armasi boshqaruv a'zolariga ikkita prototip tizimni namoyish qildi. Ular tizimlarni ma'qulladilar va 100 ming rupiy miqdorida grant berishni tasdiqlashdi. Ushbu grant to'rtta shartni o'z ichiga oldi. Unga ko'ra ikkita erkaklar va ikkita ayollar uchun majlislar zali bo'lishi hamda ikkitasi ingliz va ikkitasi indonez tillariga mo'ljallangan bo'lishi kerak edi [3].

Osiyo Parlamentlar As-samb-leyasi keyingi eng yirik anjumanlardan hisoblanadi, 2013-2015-yillarda Pokiston ikki marta O'P'ning yalpi sessiya-lariga muvaffaqiyatli mezbonlik qilgan. 2013-yil, Islomobodagi 6-yalpi sessiya davomida Osiyo Parla-men-tini tuzish vazifasini ilgari suradigan maxsus qo'mita tashkil etish taklifi batafsil muhokama qilingan va bu g'oya "Islomobod Deklaratsiya-si 2013" ga kiritilgan. 2014-yil, Lahordagi 7-yalpi sessiyada esa "Osiyo Parlamentini yaratish bo'yicha maxsus qo'mita" (SCCAP) ni tashkil etish rasmiy ravishda ma'qullangan. Ushbu tadbirda 26 ta xalqaro mam-lakatdan 100 dan ortiq delegatlar ishtirok etdi [4].

Pokiston Respublikasi ko'p tilli jamiyat sifatida o'zida turli madaniyat va tillarni mujassam etadi. Mamlakatda urdu, ingliz, panjob, sindhi, pushtu va boshqa tillarning keng qo'llanilishi sinxron tarjimaga bo'lgan ehtiyojni ta'biy ravishda kuchaytirgan.

Pokistonda sinxron tarjima amaliyoti ayniqsa sud tizimi misolida yaqqol ko'zga tashlanadi. 2025-yilda Lahor Oliy Sudi Irfan (Pomi) ishi bo'yicha ko'rib chiqilgan materiallarda guvohlarning ingliz tilida qayd etilgan bayonotlari keyinchalik, sud o'tib bo'lgach, sud majlisidan tashqarida, huquqshunoslik talabasi tomonidan tarjima qilingani aniqlangan. Sud esa bunday tartib amaldagi qonunchilik talablariga mos kelmasligini eslatib, dalillar guvoh so'zlagan tilda sudya huzurida yoki hech bo'lmasa aynan sud majlisi davomida tarjima qilinishi shartligini ta'kidladi. Shu munosabat bilan, 2025-yilda Lahore High Court (LHC) tomonidan qayta ishlab chiqilgan qarorni ko'rish mumkin. Ushbu qarorga ko'ra, agar guvohning bayonoti ingliz tilida bo'lsa va qolganlar uni tushunmasa, bayonot sud zalida guvoh, ayblanuvchi va sud hay'ati ishtirokida urdu tiliga bir vaqtda tarjima qilishi majburiy ekanligi belgilab qo'yildi [5].

Pokistonning xalqaro maydondagi roli o'sib borayotgani ortidan iqtisodiy, energetik va transport sohalarida amalga oshirilayotgan yirik loyihalar nafaqat mintaqaviy integratsiyani, balki tarjima va lingvistik xizmatlarning yangi sanoati shakllanishiga turtki bo'ldi. COVID-19 pan-

de-mi-ya-sidan keyin Zoom, Microsoft Teams kabi platformalar orqali o't-ka-zi-la-di-gan virtual va gibril yig'ilishlar soni ortib bormoqda. Bu o'z-o'zidan "on-layn sinxron tarjima" bozorini yanada kengaytirdi. Xususan, sinxron va so'z-ma-so'z tarjima xalqaro delegatsiyalar o'rtasidagi samarali mu-lo-la-qot va tomonlar uchun o'zaro manfaatli yirik xalqaro investitsion lo-yi-ha-lar paydo bo'lishida ko-rinmas lekin asosiy vositabo'lib xizmat qildi.

Bugungi kunda mamlakatda CPEC, TAPI, CASA-1000 kabi yirik xal-q-a-ro loyihalar amalga oshirilmoqda:

Xitoy-Pokistan Iqtisodiy Koridori (CPEC) — ushbu loyiha doirasida trans-port, energetika, infrastruktura va sanoat sohalari rivojlaniriladi. Bu ja-rayonlar to'g'ri va aniq yakunlanishi uchun tarjimaning o'rni beqiyos. Po-kistonning rasmiy tillari urdu va ingliz tillari ekanligini inobatga olsak, ur-du, ingliz va xitoy tillaridagi sinxron tarjima yuqori darajadagi yi-g'i-lish-lar-da xalqaro delegatsiyalar o'rtasida bir vaqtning o'zida muloqotni ta'min-lay-di.[6] Shuningdek ushbu hamkorlik doirasida 2025—2029-yillarda har ik-ki mamlakat nashrlarining klassik asarlarni tarjima qilish bo'yicha ham-kor-likni mustahkamlash, qo'llab-quvvatlash ham nazarda tutilgan. Har ikki dav-latning nashriyotlari va madaniy tashkilotlari bir-birining mamlakatida o't-kaziladigan xalqaro kitob yarmakalarida ishtirok etishga hamda "Belt and Road Publishing Cooperative" nashriyotchilik hamkorligi doirasidagi ish-larda faolroq qatnashishga kelishilgan. Tomonlar o'z nashriyotlarini mu-alliflik huquqlariga rioya qilgan holda hamkorlikni kuchaytirishiga, qo'sh-ma nashrlar amalga oshirishiga yordam beradi [7].

2023 International Conference on Climate Resilient Pakistan — nomi os-tida Pokiston hukumati va Birlashgan Millatlar Tashkiloti hamkorligida xal-qaro konferensiya bo'lib o'tdi. Ushbu yig'ilishda 44 ta mamlakatdan 450 ta hukumat, davlat va xususiy sektor rahbarlari hamda fuqarolik jamiyati va-killari ishtirok etgan [8]. Tabiiyki konferensiyada sinxron tarjimadan foy-dalanilgan va u rasmiy BMT tillariga (inglizcha, fransuzcha, ispancha, rus-cha, arabcha, xitoycha) sinxron tarjima bo'lgan.

Pokistonda tarjima va sinxron tarjima sohasi nisbatan yangi va keng ri-vojanayotgan yo'nalish bo'lganligi sababli ba'zi universitetlarda tar-ji-ma-shu-noslikning bakalavr darajasi bor, lekin sinxron tarjima bo'yicha max-sus kabinalar har doim ham mavjud emas. Mamlakatda ushbu yo'nalish bo'-yicha mutaxassis tayyorlovchi bir nechta oliy ta'lim

muassasalari faoliyat yu-ritadi. Ulardan eng mashhuri NUML — Zamonaviy Tillar Milliy Uni-ver-si-te-ti bo'lib, umumiy 23 ta milliy va xorijiy tillar bo'yicha bakalavr va ma-gistr dasturlarida tarjimonlar tayyorlaydi [9].

IIUI — Islomobod Xalqaro Islom Universitetida ham tarjimonlik va sinx-ron tarjima bo'yicha turli qisqa muddatli o'quv kurslarini bor hamda ushbu sohaga oid alohida bo'limlari mavjud [10].

Xulosa: Pokistonda sinxron tarjima tizimi xalqaro anjumanlar va ko'p til-li konferensiyalar ehtiyojining ortishi bilan asta-sekin shakllanib, ri-voj-la-nib bormoqda. Bu tizim mamlakatning global jarayonlarda faol ishtirok eti-shi-ga, turli davlat vakillari bilan samarali aloqa o'rnatishiga yordam ber-moq-da. Shu bilan birga tibbiyot, energetika, infrotuzilma va sanoat kabi so-halardagi xalqaro aloqalar tarjima yo'nalishlarini yanada chuqurroq o'r-ga-nishga yetaklaydi. Sinxron tarjima Pokiston uchun xalqaro hamkorlikni ken-gaytirish va madaniyatlararo aloqalarni mustahkamlovchi muhim vo-si-ta-ga aylangan.

Mavjud adabiyotlarni o'rganish shuni ko'rsatdiki, Pokistonda sinxron tar-jimaning aniq tarixi va rivojlanishi haqida akademik manbalar nisbatan chek-langan. Shu bois, maqolada mavjud bir qancha asosiy manbalar va so-ha mutaxassislarning akademik tadqiqotlarini tahlil qilgan holda mavzuni yo-ritishga harakat qilindi.

REFERENCES

- [1] — History of Simultaneous Interpretation (29-01-2023), Raufov Miraziz Mustafakulovich archive-1675947551.pdf
- [2] — History of Simultaneous Interpretation (29-01-2023), Raufov Miraziz Mustafakulovich archive-1675947551.pdf
- [3] — Jalsa Salanadagi Hosil bayrami - Sinxron tarjimalarning qisqacha tarixi
- [4] — Senate of Pakistan / www.asianparliament.org
- [5] - Ensure translation of evidence into Urdu simultaneously: LHC - Pakistan - Business Recorder
- [6] - CPEC | China-Pakistan Economic Corridor (CPEC) Secretariat Official Website
- [7] - Action Plan to Foster an Even Closer China-Pakistan Community with a Shared Future in the New Era between the Government of the People's Republic of China and the Government of the Islamic Republic of Pakistan (2025-2029),

18b, ActionPlan2025-2029.pdf

[8] - Overview: International Conference "Climate Resilient"
Pakistan 2023 - TDI

[9] - NUML Bureau of Translation & Interpretation (BT&I)

[10] - International Islamic University Islamabad – University
website